

4.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำอาหารคาวหวาน มีรายละเอียดในประเด็นที่เกี่ยวกับ ความหมายและความเป็นมาของอาหารไทยภาคกลาง ลักษณะของอาหารไทยภาคกลาง ประเภทของ อาหารไทยภาคกลาง และการทำอาหารคาวและอาหารหวานของจังหวัดนนทบุรี

4.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพการทำสวนทุเรียน

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของทุเรียนจังหวัดนนทบุรี

ทุเรียนมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ Durio Zibethinus Murrs มีแหล่งกำเนิดในเกาะสุมาตรา หรือบอร์เนียวของประเทศอินโดนีเซีย จากหลักฐานของกรมป่าไม้ระบุว่า ทุเรียนที่มีปลูกอยู่ในประเทศไทยมี 4 ชนิด ได้แก่ ทุเรียนปลูก (Durio zibethinus Murr.) ทุเรียนนก (Durio griffithii (Mast.) Bakh.) ทุเรียน ดอน (Durio malaccensis Planch. Ex. Mast.) และทุเรียนป่า (Durio pinanginan Ridley)

การแพร่เข้ามาในประเทศไทย มีผู้สันนิษฐานว่าถิ่นกำเนิดของทุเรียนก่อนที่จะแพร่เข้ามาใน ประเทศไทย มีอยู่ทางแถบเมืองทะวาย มะริด และตะนาวศรี เข้าใจว่ามีการปลูกทุเรียนกันในแถบนี้ก่อน เชื่อว่ามีการนำทุเรียนถูกนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2330 จากทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของ ประเทศพม่า และแพร่เข้ามาทางตอนใต้ของประเทศไทยจากประเทศมาเลเซีย และมีการปลูกทุเรียนกันเป็น สวนหลังบ้านในธนบุรีใกล้กรุงเทพฯ หลังจากนั้นมีการทำสวนขึ้นในจังหวัดนนทบุรี ทางภาคตะวันตกของ กรุงเทพฯ

พระยาพงศาวดีสุทธาธิบดี (สุน สุทรเวช) เขียนเรื่องประวัติทุเรียนลงในหนังสือพิมพ์กสิกร พ.ศ. 2497 กล่าวถึงการแพร่กระจายของพันธุ์ทุเรียนจากจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นมากกรุงเทพฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2318 โดยประมาณ และมีการทำสวนทุเรียนในตำบลบางกร่าง ในคลองบางกอกน้อยตอนใน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2397 ในระยะต้น เป็นการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด และพัฒนามาเป็นการปลูกด้วยกิ่งตอนจากพันธุ์ดี 3 พันธุ์ คือ พันธุ์อู๊บาด พันธุ์ทองสุข พันธุ์กระเกต ผู้ที่หากกิ่งตอนจาก 3 พันธุ์นี้ไม่ได้ จึงจำเป็นต้องใช้เมล็ดเป็น พันธุ์ปลูก ทำให้เกิดทุเรียนลูกผสมขึ้นมามากมาย เป็นผลต่อการปรับปรุงพันธุ์ทุเรียนมาจนถึงปัจจุบัน การ ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดจึงมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2397 จนกระทั่งน้ำท่วมใหญ่ถึง 2 ครั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2460 และปี 2485 ทำให้ทุเรียนพันธุ์ต่าง ๆ หลายพันธุ์ในเขตจังหวัดนนทบุรี และธนบุรีสูญหายไปเพราะสวนล่ม แต่ก็ยังมี หลายสวนที่รอดพ้นมาได้ จึงกลายเป็นพันธุ์ที่เหลืออยู่ แต่เนื่องจากการขยายพันธุ์ปลูกทำได้ไม่รวดเร็วพอ เกษตรกรจึงต้องใช้เมล็ดเป็นพันธุ์ปลูก ทำให้ได้ทุเรียนพันธุ์ลูกผสมเพิ่มเติมจากที่มีเหลืออยู่ (หิรัญ หิรัญ ประดิษฐ์, เสริมสุข สลักเพชร, สุขวัฒน์ จันทรปรณิก 2541: 40-43)

ทุเรียนเป็นพืชพันธุ์ไม้ที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรีมาแต่ดั้งเดิม แต่ในปัจจุบัน เกือบจะเหลืออยู่เพียงความทรงจำเท่านั้น เพราะด้วยปัญหาสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาน้ำท่วม ซึ่งมีผลทำให้สวนทุเรียนจำนวนมากในทุกท้องที่ต้องล่มจมไปตาม ๆ กัน พันธุ์ทุเรียนดั้งเดิม นับร้อย ๆ พันธุ์ได้สูญพันธุ์ไปเกือบหมด คงเหลือเฉพาะพันธุ์ที่สำคัญที่มีค่าทางเศรษฐกิจ และมีจำนวนไม่ มากนัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาวะสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านของน้ำเน่าเสีย หรือแม้แต่มลพิษทาง

อากาศ และปัญหาที่มีผลกระทบต่อจนไม่อาจฟื้นฟูสภาพสวนทุเรียนเมืองนนทบุรีที่เคยมีอยู่อย่างมากมายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ คือการแพร่กระจายของหมู่บ้านจัดสรรนับเป็นร้อยๆ โครงการ จนทำให้สวนทุเรียนต้องหมดไปที่ละน้อย การปลูกสวนทุเรียนของชาวสวนจังหวัดนนทบุรีนั้น จากการสอบถามเกษตรกรชาวสวนทั่ว ๆ ไป และจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี ได้ข้อสรุปว่าจะปลูกกันมากเพียงแค่ 4 อำเภอ และมีเพียงบางตำบลเท่านั้น ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย และอำเภอปากเกร็ด (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดนนทบุรี 2542: 232)

4.1.2 ลักษณะสวนทุเรียนของจังหวัดนนทบุรี

เมืองนนทบุรีเป็นเมืองผลไม้ที่มีชื่อเสียงมาก ตั้งแต่อดีตและปัจจุบันในเรื่องของรสชาติที่ดีเป็นพิเศษ ในอดีตมักจะมีเล้าขานถึงชื่อผลไม้และแหล่งปลูกที่สำคัญจนติดปาก อาทิ ทุเรียนพันธุ์บ้านหม้อ กระท้อนหอพันธุ์บางกร่าง มะปรางพันธุ์ท่าอิฐ ลิ้นจี่เกาะศาลากุน สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงออกถึงความเป็นเลิศ และเอกลักษณ์ของผลไม้เมืองนนทบุรีได้เป็นอย่างดี ลักษณะของสวนเมืองนนท์ ชาวบ้านเรียกว่า "ชนิด" สวนในจังหวัดนนทบุรีมี 2 ประเภท คือ สวนเชิงเลน หรือสวนดินเลน และสวนดอน

1) สวนเชิงเลน หรือสวนดินเลน สวนประเภทนี้มีด้านใดด้านหนึ่งติดแม่น้ำลำคลอง มีคันดินกั้นน้ำระหว่างสวนกับแหล่งน้ำ น้ำจะท่วมเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชล้มลุกที่มีอายุสั้น เก็บเกี่ยวได้เร็วให้ทันกับหน้าน้ำท่วมปีต่อ ๆ ไป

2) สวนดอน สวนส่วนใหญ่ของจังหวัดนนทบุรีเป็นสวนดอน ชาวสวนจะทำคันกั้นน้ำขนาดใหญ่สูงและใหญ่ล้อมรอบ ป้องกันน้ำไม่ให้ท่วมถึง สวนใหญ่อยู่ถัดไปจากสวนเชิงเลน หรือห่างจากแม่น้ำลำคลองขึ้นไป ชาวสวนจะปลูกพืชผลไม้ยืนต้นประเภททุเรียน กระท้อน มะปราง มังคุด มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น สวนบางแห่งที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ จะอาศัยน้ำจากลำปะโดงในการเพาะปลูก ลำปะโดง เป็นแหล่งน้ำสาธารณะที่ชาวสวนร่วมมือกันขุดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางระบายน้ำเข้าออกสวนของตน โดยขุดระหว่างรอยต่อของสวนแต่ละเจ้าของ เชื่อมต่อจากแม่น้ำลำคลองเข้าไปผ่านสวนแต่ละชนิด ลำปะโดงเป็นทางน้ำสาธารณะไม่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งชาวสวนต้องช่วยกันดูแลมิให้ตื้นเขินตลอดเวลา นับเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวสวนมีความผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแน่นแฟ้น

4.1.3 ภูมิปัญญาชาวสวนทุเรียนนนทบุรี

ชาวสวนนนทบุรี จะเลือกปลูกพืชหลักและพืชรองผสมผสานกันมาช้านาน ทั้งนี้เพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างพืชกับพืช เพื่อความอยู่รอดตามธรรมชาติคนกับพืช เพื่อการดำรงชีวิตและมีรายได้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของครอบครัว ภูมิปัญญาในเรื่องของการพึ่งพา และภูมิปัญญาเรื่องการเพาะปลูก และการดูแลรักษาทุเรียน มีดังนี้

1) การพึ่งพาระหว่างพืชกับพืช เป็นการพึ่งพาตามหลักธรรมชาติ เพื่อการเจริญเติบโต การผลิตออกดอกผล ชาวสวนจะยึดหลักการปลูกพืชที่สืบทอดกันมา หรือปลูกทุเรียนได้ต้นทองกลาง หรือ

ปลูกต้นทองหลางสลับกับต้นทุเรียน หรือปลูกทุเรียนไว้กลางร่องแล้วปลูกทองหลางไว้สองฝั่งริมสวน ปลูกมังคุดใต้ต้นทุเรียน ปลูกหมากแซมระหว่างส้ม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้พืชบางชนิดที่โตเร็ว เช่น ต้นทองหลาง ต้นหมาก เป็นเครื่องกำบังแสงแดด กำบังลมให้กับพืชที่โตช้ากว่า เราจะสังเกตเห็นว่า ถ้าสวนใดปลูกต้นทุเรียน มักจะพบต้นทองหลางจำนวนมากปลูกแซมระหว่างต้นทุเรียน หรือสวนใดส่วนหนึ่งของสวนเพื่อกำบังแสงแดด ต้นทองหลางนี้ชาวสวนถือว่าเป็นไม้ให้คุณ มีประโยชน์มาก นอกจากจะเป็นฟืนเลี้ยงให้ร่มเงากับพืชอื่น ๆ แล้ว ลำต้นยังใช้ทำฟืน ใบสดใช้รับประทาน ใบแห้งนำมาหมักเป็นปุ๋ยคุณภาพดีเยี่ยมอีกด้วย

2) การพึ่งพาระหว่างคนกับพืช เป็นการพึ่งพาในด้านเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของชาวสวนเอง ชาวสวนเมื่อปลูกพืชขึ้นต้นแล้ว ต้องหมั่นดูแลบำรุงรักษาอย่างดีเป็นเวลาหลายปีจึงจะติดดอกออกผลให้ผลผลิต ดังนั้นในระหว่างการรอผลผลิต ชาวสวนจึงต้องปลูกพืชอื่นเพื่อใช้เป็นอาหารและรายได้เสริมเลี้ยงครอบครัวไปก่อน โดยยึดหลักสืบทอดกันต่อมา คือปลูกพริกเลี้ยงมะเขือ ปลูกมะเขือเลี้ยงกล้วย ปลูกกล้วยเลี้ยงทุเรียน ซึ่งมีความหมายว่า ในขณะที่รอผลผลิตประเภทใด ให้ปลูกพืชที่ให้ผลผลิตที่เร็วกว่าผสมผสานไปด้วย เพื่อเป็นรายได้ที่ต่อเนื่องไม่ขาดตอน

3) การปลูกทุเรียน เป็นการปลูกในสวน โดยใช้วิธีปลูกโดยการยกร่อง เพราะที่ดินแถบนี้เคยเป็นทุ่งนามาก่อน จึงได้มีการยกร่องให้พื้นน้ำ เพราะน้ำท่วมทุกปี โดยการขุดร่องแล้วเอาดินขึ้นมาถมเป็นคันเพื่อให้สูงขึ้น และถมเป็นคันล้อมรอบสวนให้สูงเป็นพิเศษกว่าธรรมดา เพื่อกันน้ำที่อาจจะมาผิดปกติในบางปี ส่วนคู้ใช้ในการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง โดยปลูกบนหลังร่องที่ถมขึ้นแล้ว ความกว้างของหลังร่องประมาณ 3 เมตร คูร่องประมาณ 2 เมตร การปลูกให้สูงขึ้นนี้เรียกว่าการ “ทำโคก” หรือ “ถมจอม”

4) การลอกเลน เป็นการบำรุงพืชให้ฟื้นตัวภายหลังการเก็บเกี่ยวผล โดยเฉพาะทุเรียน เมื่อเก็บผลแล้วต้นทุเรียนจะทรุดโทรม จึงต้องมีการบำรุงต้น นอกจากใส่ปุ๋ยคอกแล้ว การลอกเลนเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ทุเรียนและพืชอื่นๆ ฟื้นตัวเร็ว วิธีการลอกเลนจะใช้การสาดเลนจากท้องร่องขึ้นมาไว้บนนอกร่องให้เรียบเสมอเป็นหน้ากระดาน โดยเริ่มจากด้านใดด้านหนึ่งของท้องร่องก็ได้ เลนในท้องร่องมีปุ๋ยตามธรรมชาติที่เกิดจากการทับถมมูลของวัชพืช ใบไม้ ซากสัตว์ อันเป็นอาหารอันโอชะของพืช ประโยชน์ของการลอกเลน นอกจากจะเป็นการบำรุงพืชแล้ว ยังทำให้ท้องร่องไม่ตื้นเขิน มีน้ำไหลเข้าออกได้สะดวก มีปริมาณน้ำเพียงพอ และยังจับสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในท้องร่องมาเป็นอาหารบริโภคอีกด้วย การลอกเลนควรทำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ภายหลังเก็บเกี่ยวผลไม้อแล้ว

5) การตุงทุเรียน เพื่อเป็นการรักษาต้นทุเรียนมิให้โคนล้ม เนื่องจากทุเรียนที่ปลูกด้วยกิ่งตอนจะไม่มีรากแก้ว ส่วนรากแขนงและรากฝอยจะแผ่ขยายไปรอบๆ ด้าน เมื่อลำต้นเจริญเติบโตออกดอกติดผลจำนวนมาก หากเกิดพายุฝนจะทำให้โคนล้มได้ง่าย ชาวสวนจึงใช้วิธีการที่เรียกกันว่า “ตุง” โดยใช้แผ่นไม้กระสอบปานหรือยางรถยนต์อย่างใดอย่างหนึ่ง ผูกประกบเข้ากับลำต้นทุเรียนตรงกลางลำต้น แล้วใช้ลวดเส้นใหญ่ๆ ผูกตรึงบริเวณที่ประกบโยงไปผูกกับต้นไม้อื่น ๆ บริเวณใกล้เคียงให้มีลักษณะสามเส้า เมื่อลมพัดมาทางทิศใดก็ตาม ลวดทั้ง 3 เส้นจะช่วยกันยึดลำต้นไว้มิให้โคนล้ม

6) การดูแลรักษาให้ปลอดภัยจากแมลงต่าง ๆ ชาวสวนนนทรีมีวิธีดูแลรักษาสวนผลไม้ของตนให้มีผลดก รสชาติดี สีผิวสวย ปลอดภัยจากโรคแมลงและสัตว์ต่างๆ ประเภท นก ค้างคาว หนู กระรอก กระแต รมกวน เช่น การสูมไฟเพื่อไล่แมลงหรือมวนต่างๆ แมลงหรือมวนจะเกาะกินและทำลายผลอ่อนของพืช ชาวสวนจะสูมไฟบริเวณโคนต้นไม้เวลาพลบค่ำหรือตอนเช้าตรู่ โดยใช้กิ่งไม้แห้ง ทางมะพร้าว กาบมะพร้าวแห้งเป็นเชื้อไฟ เมื่อไฟติดแล้วจึงใช้ไปไม้สดๆ ใส่ลงไปในกองไฟ ทำให้เกิดควันไฟลอยขึ้นไปไล่แมลงหรือมวนให้หนีไป การสูมไฟมักจะเริ่มทำในช่วงผลไม้ออกดอกและติดผลใหม่ๆ โดยทำอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน

7) เครื่องมือใช้สำหรับชาวสวน ชาวสวนมีเครื่องมือเครื่องใช้หรือเครื่องทุ่นแรงสำหรับการทำสวนหลายชนิดหลายประเภท อาจซื้อหามาหรือจัดทำขึ้นเองตามภูมิปัญญาของตน ได้แก่ จอบขุดดิน จอบสองง่าม มีดหัวเสียมสำหรับดายหญ้า พลั่วขุดขนาดสวนเลน คราดสำหรับขักรังหญ้า มีดพรวนหวด และ แครงรดน้ำ ซึ่งทำมาจากไม้ไผ่นำมาจักเป็นดอก แล้วสานให้เป็นรูปคล้ายครึ่งวงกลม อุดรอยรั่วโดยการขลิมน้ำมันยางผสมชันทั้งภายนอกภายใน ต่อด้ามสำหรับจับถือเพื่อใช้งานด้วยลำไม้ไผ่ เลือกลงขนาดและความยาวให้เหมาะสมกับการใช้งาน (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดนนทบุรี 2542: 191-195)

4.1.4 พันธุ์ทุเรียนดั้งเดิมของนนทบุรี

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและสอบถามเกษตรกรทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย และอำเภอปากเกร็ดซึ่งเคยเป็นแหล่งที่ปลูกกันมากได้ความตรงกันว่า ชาวสวนจะตั้งชื่อพันธุ์ทุเรียนตามชื่อบุคคลที่นำพันธุ์ไปปลูกอย่างหนึ่ง เช่น กบตาขำ กบพิบูล กบตาแจ่ม กำปันทาแพ ฯลฯ และตามลักษณะสีของเนื้อทุเรียนหรือสีของเปลือก เช่น กำปันทะเลียง กระเทย เนื้อขาว แดงรัศมี เขียวดำลิ่ง ฯลฯ จำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มกบ กลุ่มลวง กลุ่มก้านยาว กลุ่มกำปันทะเลียง และกลุ่มเบ็ดเตล็ด โดยใช้หลักการทางพฤกษศาสตร์ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะของทรงใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงของผล ก้านของผล และหนามของผล

รายชื่อพันธุ์ทุเรียนที่ได้จัดแยกเป็นกลุ่ม โดยได้สอบถามกับเกษตรกรที่ยังคงปลูกทุเรียนอยู่หรือบางคนเคยปลูกแต่ปัจจุบันได้เลิกทำสวนทุเรียนแล้ว พบว่าบางชื่อมีอยู่ทั่วไป บางชื่อมีอยู่เฉพาะบางพื้นที่ และบางชื่อไม่เคยรู้จักหรือได้ยินชื่อมาก่อนเลย ซึ่งจะแยกเป็นรายกลุ่ม มี 6 กลุ่ม ดังนี้ (สดุดี เหลืองดรุณ 2542: 7-13)

1) **กลุ่มพันธุ์กบ** กล่าวกันว่าพันธุ์ดั้งเดิมคือ พันธุ์กระเกด ลักษณะใบป้อมยาวขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผลมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ทรงของผลอาจมีลักษณะกลมแป้นหรือทรงกลมออกยาวป่องตรงกลางและทรงกระบอก หนามส่วนปลายจุ่มเข้าหากัน เนื้อหนาละเอียด สีออกเหลืองแก่ หวานอมมันเล็กน้อย ถ้างอมจะมีกลิ่นฉุน เมล็ดค่อนข้างใหญ่ รายชื่อพันธุ์ทุเรียนกลุ่มกบ มีดังนี้

ก. พันธุ์ที่พบว่ามีปลูกอยู่ในทุกท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ กบตาขำ กบจำปา กบเล็บเหยี่ยว กบสุวรรณ กบไว กบพิบูล กบรัศมี กบชายน้ำ และกบสาวน้อย

ข. พันธุ์ที่มีปลูกอยู่ในบางท้องที่ของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ กบเจ้าคุณ กบตาเฒ่า กบตาท่วม กบราชเนตร กบใบศรี กบหน้าศาล กบชมพู กบวัดเพลง กบตาปุ่น กบตาแม่น กบพวง กบเบา กบสีนาค กบทองคำ กบก้านเหลือง กบตานวล การะเกด และกลีบสมุทร

ค. พันธุ์อื่นๆ ที่ไม่พบว่ามีปลูกในนนทบุรีเลย ได้แก่ กบงู กบแก้ว กบพลเทพ กบตานุช และกบตามิตร

บางชื่อพบเฉพาะบางท้องที่และไม่อยู่ในบัญชีรายชื่อข้างต้น ได้แก่ กบใบศรี กบตาเฒ่า กบตาขึ้น มีปลูกในอำเภอบางกรวยคือ บริเวณหลังวัดกล้วย ตำบลวัดชลอ

2) **กลุ่มพันธุ์ลวง** ไบทรงใหญ่ยาวเรียว ปลายใบสอบเข้าหากันเรียวแหลม บางพันธุ์มีขอบใบขนานกัน ทรงของผลมีลักษณะรูปไข่กันแหลมหรือเป็นทรงกระบอก ลักษณะที่น่าสังเกตคือ แต่ละลูกมีพูใหญ่เพียง 2 พู ชาวสวนเรียกกันว่า พูเอก มีพูรองอีก 2-3 พู และอาจมีพูหลอกซึ่งลิบไม่มีเนื้อ ทำให้ผลบิดเบี้ยวไม่สวยงาม ส่วนหนามมีลักษณะเป็นทรงกระโจมนเล็กและสั้น ไม่สม่ำเสมอ ร่องพูสังเกตเห็นชัดเจน ขั้วของผลมีขนาดใหญ่แต่สั้น เนื้อหนานหยาบ ถ้าสุกจะเลาะง่าย มีกลิ่นฉุนรุนแรง รสออกหวาน ธรรมดา รายชื่อพันธุ์ที่เรียนกลุ่มลวง มีดังนี้

ก. พันธุ์ที่พบว่ามีปลูกอยู่ทุกท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ ลวงทอง ชมภูศรี ชะนี และย่ามะหวาด

ข. พันธุ์ที่มีอยู่บางท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ สีชมพู

ค. พันธุ์อื่นๆ ที่ไม่พบว่ามีปลูกในนนทบุรี ได้แก่ ลวงมะรุ่ม สายหยุด ชะนีกิ่งม่วง

เกษตรกรทั้งในท้องที่อำเภอบางกรวยและอำเภอบางใหญ่ ให้ข้อมูลตรงกันว่า มีทุเรียนพันธุ์ลวงเหลือง และลวงเขียว โดยพิจารณาจากสีของเปลือก นอกจากนั้นยังมีชื่อพันธุ์ลิงแดง โดยบอกแหล่งปลูกที่บริเวณวัดไทยเจริญ ลักษณะผลคล้ายกับชะนีมาก แต่ผิวเปลือกออกแดงกว่า และร่องพูจะออกเหลือง ๆ

3) **กลุ่มพันธุ์ก้านยาว** ทรงใบออกไปทางป้อมๆ ช่วงโคนใบจะแคบกว่า ปลายใบโค้งสอบเข้าหากันและเรียวแหลม ก้านใบค่อนข้างยาว ผลมีขนาดปานกลาง ทรงของผลมี 2 ลักษณะคือ กลมๆ และทรงหวด หรือทรงลินจี่ ก้านผลส่วนที่ติดกับผลจะยาว หนามทั้ง 2 ข้างโค้งออกแล้วสอบเข้าหากัน สีออกเขียวแก่ปนน้ำตาล แต่ละผลมี 5-6 พู เนื้อละเอียด รสหวานมัน มีกลิ่นเล็กน้อย รายชื่อพันธุ์ที่เรียนกลุ่มก้านยาว มีดังนี้

ก. พันธุ์ที่พบว่ามีปลูกอยู่ทุกท้องที่ของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ก้านยาว เม็ดใน ก้านยาว พันธุ์ที่มีอยู่บางท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ ก้านยาววัดสัก ก้านยาวทรงหวด ทองสุก และก้านยาวพวง

ข. พันธุ์อื่นๆ ที่ไม่พบว่ามี การปลูกในนนทบุรีเลย ได้แก่ ก้านยาวใบต่าง และ ก้านยาวสีนาค

4) **กลุ่มพันธุ์กำปัน** รูปทรงใบเรียวยาวใหญ่ ปลายใบแหลมเรียวและค่อนข้างยาว ใกล้เคียงฐานใบแคบ ผลขนาดปานกลาง รูปทรงผลออกไปทางยาวก้นแหลม ส่วนลักษณะหนามเป็นแบบพีระมิด ทรงสูง มีเหลี่ยมชัดเจน สีออกเขียวแก่ปนน้ำตาล ขั้วผลใหญ่ สั้น ลูกหนึ่งมีประมาณ 5 พู เนื้อละเอียดมาก สีออกขาว รสหวานผสมมันเล็กน้อย แต่มีกลิ่นแรง รายชื่อพันธุ์ทุเรียนกลุ่มกำปัน มีดังนี้

ก. พันธุ์ที่พบว่ามี การปลูกอยู่ทุกท้องที่ของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ก้านยาว เม็ดใน ก้านยาว

ข. พันธุ์ที่มีอยู่บางท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ ก้านยาววัดสัก ก้านยาวทองหวด ทองสุก และก้านยาวพวง

ค. พันธุ์อื่นๆ ที่ไม่พบว่ามี การปลูกในนนทบุรีเลย ได้แก่ ก้านยาวใบต่าง และ ก้านยาวสีนาค

5) **กลุ่มพันธุ์ทองย้อย** รูปทรงใบส่วนโคนกว้างกว่าส่วนปลายใบ แล้วสอบเข้าหากัน ปลายใบแหลมสั้น รูปทรงของผลคล้ายทรงหวดหรือลิ้นจี่ แต่ส่วนก้นสอบแหลม หนามจะเป็นแบบพีระมิด แต่ฐานหนามจะกว้าง รายชื่อพันธุ์ทุเรียนกลุ่มทองย้อย มีดังนี้

ก. พันธุ์ที่พบว่ามี การปลูกอยู่ทุกท้องที่ของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ทองย้อยจักร ทับทิมแดงรัศมี และทองหยิบ หรือนกหยิบ

ข. พันธุ์ที่มีอยู่บางท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ จักรสีนาค ธรณีไหว ทองย้อยเดิม และนมสุวรรณค์

ค. พันธุ์อื่นๆ ที่ไม่พบว่ามี การปลูกในนนทบุรีเลย ได้แก่ จักรสีทอง พวงจักร และอี่อิง

นายทรัพย์ ชูถม เกษตรกรอำเภอบางใหญ่ ยืนยันว่ามีชื่อพันธุ์เก่งทอง โดยบอกว่าน่าจะมาจากเม็ดในกำปันเหลือง เมื่อปลูกแล้วเกิดการกลายพันธุ์ไป มีผู้เคยปลูกในอำเภอบางใหญ่แต่ไม่เป็นที่นิยมกันมากนัก

6) **กลุ่มพันธุ์เบ็ดเตล็ด** ลักษณะใบจะค่อนข้างแตกต่างกัน แต่พอจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกลักษณะใบเรียวยาว อีกกลุ่มมีลักษณะป้อมกว้างปลายใบแหลมแต่สั้น รูปทรงของผลแตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ กลมแบนอย่างหนึ่ง ทรงกระบอก และทรงรูปไข่ ลักษณะหนามจะแตกต่างกันไปหลายแบบ รายชื่อพันธุ์ทุเรียนกลุ่มเบ็ดเตล็ด มีดังนี้

ก. พันธุ์ที่พบว่ามี การปลูกอยู่ทุกท้องที่ของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ กะเทยเนื้อขาว สาวชม กระดุมทอง อีล่า กระจุกทองดี อีหนัก จอกลอย อินทรชิต บาตรทองคำ หรืออีบาตร บางขุนนนท์ และ เขียวตำลึง

ข. พันธุ์ที่มีอยู่บางท้องที่ของนนทบุรี ได้แก่ กะเทยเนื้อแดง กะเทยเนื้อเหลือง ตุ่มทอง ตะโก กระจุดมสีนาค ทองคำ กระจ่างทอง สาวชม พักทอง ชายมังคุด เม็ดในยายปราง แดงสาวน้อย หางสิงห์ ดาวกระจาย ทศกัณฐ์ และเหรียญทอง

ค. พันธุ์อื่นๆ ที่ไม่พบว่ามีปลูกในนนทบุรีเลย ได้แก่ ชุนทอง เบ็ด กบแดง ช่างเขียน แดงตาน้อย ตะพานน้ำ ลำเจียก ฝอยทอง ยินดี ทองคำดาพรวด สีทอง ทองม้วน อัยักษ์ สีไพร พวงมาลัย สุครีพ ชมพูพาน สีนสมุทร สุดสาคร กลีบสมุทร และศรีสุวรรณ

4.1.5 พันธุ์ทุเรียนที่ยังปลูกอยู่ในจังหวัดนนทบุรีปัจจุบัน

จากการสำรวจของสำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี เมื่อปี 2545 พบว่าแหล่งปลูกพันธุ์ทุเรียนเมืองนนท์ที่ยังพอมืออยู่ มีดังนี้

- 1) กลุ่มลวง ได้แก่พันธุ์ ลวงทอง ชะนี ย่ามะหวาด มีแหล่งปลูกในตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี
- 2) กลุ่มก้านยาว ได้แก่พันธุ์ ก้านยาว ก้านยาววัดสัก ก้านยาวพวง มีแหล่งปลูกในตำบลบางรักน้อย บางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี
- 3) กลุ่มทองย้อย ได้แก่พันธุ์ ทองย้อยเดิม ทองย้อยฉัตร ฉัตรสีทอง ทับทิม ธรณีไหว นกหยิบ มีแหล่งปลูกในตำบลไทรม้า บางกร่าง บางขุนกอง บางเลน อำเภอเมืองนนทบุรี บางกรวย บางใหญ่
- 4) กลุ่มกำป็น ได้แก่พันธุ์ กำป็นเดิม (กำป็นขาว) กำป็นเหลือง (เจ้ากรม) กำป็นแดง กำป็นตาแพ กำป็นพวง ชายมะไฟ เม็ดในกำป็น หมอนทอง มีแหล่งปลูกในตำบลไทรม้า บางกร่าง บางขุนกอง บางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี บางกรวย
- 5) กลุ่มกบ ได้แก่พันธุ์ กบแม่เฒ่า กบเล็บเหยี่ยว กบตาขำ กบวัดกล้วย กบชายน้ำ กบสาวน้อย (กบก้านสั้น) กบสุวรรณ กบตายอด กบตากล่อม กบตาท่อม (กบดำ) กบจำปา (กบแข่งสิงห์) กบ สีนาค กบไว กบพวง กบตามาก กบหน้าศาล กบยายศรี กบหลังวิหาร กบตาเฒ่า กบสีชมพู มีแหล่งปลูกในตำบลบางเลน บางกร่าง บางสีทอง บางขุนกอง บางรักน้อย ไทรม้า อำเภอเมืองนนทบุรี บางกรวย บางใหญ่
- 6) กลุ่มเบ็ดเตล็ด ได้แก่พันธุ์ กะเทยเนื้อขาว กะเทยเนื้อแดง กะเทยเนื้อเหลือง กระจุดมสีทอง กระจุดมสีนาค กระจุกทอง(กระจุกทองดี) จอกลอย ชายมังคุด บางขุนนนท์ พวงมณี เม็ดในยายปราง สาวชมเห็ด สาวชมพักทอง แดงสาวน้อย ตะพานน้ำ หางสิงห์ อีหนัก ศรีสุวรรณ เงาะ ช่อนกลิ้ง เก้งทอง เม็ดในก้านยาว เม็ดในลวง กบเหมราช ทองใบใหญ่ ตุ่มทอง มีแหล่งปลูกในตำบลไทรม้า บางกร่าง บางขุนกอง บางรักน้อย บางเลน บางสีทอง อำเภอเมืองนนทบุรี บางกรวย บางใหญ่

ปัจจุบันทุเรียนเศรษฐกิจที่กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แนะนำให้เกษตรกรปลูกมี 4 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์ก้านยาว และพันธุ์กระดุมทอง (สดุดี เหลืองอรุณ 2542: 17)

อย่างไรก็ตามข้อที่ควรคำนึงในการเลือกพันธุ์ทุเรียนไปปลูก ก็น่าจะพิจารณาถึงระยะเวลาตั้งแต่เริ่มติดดอกจนถึงผลแก่ตัดได้ของทุเรียน ควรเป็นพันธุ์ที่เก็บขายได้ก่อน หรือขายได้ท้ายสุดก็น่าจะเป็นพันธุ์ที่ควรปลูก เพื่อหลีกเลี่ยงฤดูกาลที่ทุเรียนออกสู่ท้องตลาดมาก จะทำให้ขายทุเรียนได้ในราคาต่ำ

ทุเรียนพันธุ์เบา เป็นทุเรียนที่ตกผลเร็วกว่าพันธุ์อื่นๆ เช่น ชะนี ลวง และกระดุมทอง เป็นต้น เป็นพันธุ์ที่ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูก (กิ่งตอน) จนถึงให้ผลผลิตได้ ใช้เวลาประมาณ 4-5 ปี จึงทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดก่อน ดอกจะเริ่มผลิประมาณต้นเดือนธันวาคม หลังจากดอกผลิประมาณ 163-165 วัน ผลก็จะแก่ให้เก็บได้ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม

ทุเรียนพันธุ์กลาง เช่น พันธุ์ก้านยาว และกบต่างๆ ทุเรียนพันธุ์นี้จะใช้ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูก จนถึงให้ผลใช้เวลา 5-6 ปี จะช้ากว่าพันธุ์เบาเล็กน้อย ช่วงระยะที่ดอกเริ่มบานประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ และจะให้ผลแก่เก็บได้ในช่วงประมาณต้นเดือนมิถุนายน นับระยะเวลาหลังจากดอกบานประมาณ 122 - 130 วัน

ทุเรียนพันธุ์หนัก เช่น พันธุ์ทองย้อยจักร อีหนัก และกำป่น คือจะใช้ระยะเวลานับจากเริ่มปลูกมากกว่า 6 ปี ขึ้นไปจึงจะให้ผลแก่เก็บได้ ช่วงเวลานานของดอกจะพร้อมๆ กัน กับพันธุ์กลาง คือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ แต่ใช้เวลาหลังจากดอกบานนานกว่าพันธุ์กลาง คือ ประมาณ 140-150 วัน ผลจึงจะแก่และเก็บได้ประมาณกลางเดือนกรกฎาคม เป็นพันธุ์หนักที่มีอายุการเก็บเกี่ยวมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ

แม้ว่าระยะเวลาของการออกดอกและติดผลของทุเรียนจะไม่พร้อมกัน แต่ระยะเวลาตั้งแต่ดอกบานจนถึงผลทุเรียนแก่ตัดได้นั้นคงที่เสมอ ทุเรียนแต่ละพันธุ์ที่แนะนำเชิงเศรษฐกิจ มีลักษณะประจำพันธุ์ (สดุดี เหลืองอรุณ 2542: 3-17) ดังนี้

พันธุ์หมอนทอง เป็นพันธุ์หนึ่งที่มีความนิยมอยู่เป็นอย่างสูงในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคและขายได้ราคาดี มีอายุการตกผลขนาดกลาง คือ จะให้ผลแก่เก็บได้ประมาณต้นเดือนมิถุนายน ในสภาพพื้นที่ที่มีน้ำขังหรือในบริเวณที่มีฝนตกชุก จะไม่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียนพันธุ์นี้ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ปลูกทางภาคใต้ มักจะพบทุเรียนพันธุ์นี้เป็นไส้ซึมและโรคเกี่ยวกับเปลือกอยู่บ่อยครั้ง ในพื้นที่แห้งแล้งดินอุดมสมบูรณ์ มีการดูแลรักษาดี และสามารถให้น้ำได้อย่างเพียงพอในเวลาที่ต้องการ ทุเรียนหมอนทองจะให้ผลดีมาก

ลักษณะเฉพาะของทุเรียนพันธุ์นี้ เป็นพันธุ์ที่มีทรงพุ่มโปร่งคล้ายรูปกรวยคว่ำ กิ่งใหญ่จะตั้งฉากกับลำต้นและจะยาวมาก จึงทำให้อ่อนและลู่ลงด้านล่าง ลำต้นไม่ตั้งฉากกับพื้นดิน บริเวณด้านหน้าผลเป็นลักษณะลุ่มๆ ดอนๆ ไม่เสมอเรียบ ใบมีช่องระหว่างใบต่อบางมาก ความยาวของใบจะยาวมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ โดยเฉพาะส่วนปลายของใบจะยาวมากจนสังเกตได้ชัด ดอกมีรูปร่างคล้ายผลละมุดฝรั่ง ส่วนของ

ปลายดอกจะโค้งมน ก้านดอกสั้น มีความยาวประมาณ 3-4 เซนติเมตร ผลเมื่อโตเต็มที่มีขนาดใหญ่ รูปปร่างค่อนข้างยาว สีของผลมีทั้งเขียวและน้ำตาลแดงคล้ายขायมะไฟหรือกำป็น หนามแหลมรูปตั้งตรง ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางด้านผลขึ้นไปที่ปากผลจะอ้วนใหญ่เป็นกระบอก ผลมีป่าปลายผลแหลม น้ำหนักผลประมาณ 3-4 กิโลกรัม

พันธุ์ก้านยาว เป็นพันธุ์ที่มีต้นกำเนิดมาจากการเพาะเมล็ดพันธุ์ทองสุก โดยนายบุญรอด เป็นผู้เพาะทุเรียนพันธุ์นี้เป็นไม้ที่อยู่ในตระกูลพันธุ์ก้านยาว มีลักษณะเด่นพิเศษคือมีก้านผลยาวมากกว่าพันธุ์อื่นๆ คือประมาณ 14 เซนติเมตร มีข้อเสียคือมักจะทิ้งกิ่งง่าย ดังนั้นการปลูกจึงจำเป็นต้องมีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี

ลักษณะเฉพาะของทุเรียนพันธุ์นี้ ทรงก้านกลมสูงชะลูด เปลือกของลำต้นมีสะเก็ดเล็กน้อย มีกิ่งยาวและเกือบจะตั้งฉากกับลำต้น กิ่งจะแตกออกทางด้านข้างของลำต้นทั้งสองข้างจะเห็นเป็นแฉงสังเกตได้ชัดเจน ในขณะที่ต้นยังเล็ก ดอกเป็นรูปไข่ยาวรี ปลายดอกแหลม ส่วนของก้านดอกจะยาวมาก ผลรูปทรงมีหนามแน่นดีมาก ในหนึ่งผลจะมี 5 พู แต่ละพูจะเจริญเท่าๆ กัน มองเห็นชัดเจน

พันธุ์ชะนี เป็นพันธุ์ที่ได้จากการเพาะเมล็ดของทุเรียนพันธุ์ลวง ทุเรียนพันธุ์นี้มีอยู่ 2 พวกรด้วยกัน คือ ชะนีใบใหญ่และชะนีใบเล็ก พันธุ์ใบใหญ่จะมีใบขนาดใหญ่และใต้ใบมีสีอ่อน คุณภาพของเนื้อไม้สู้ดี จึงมักไม่นิยมขยายพันธุ์ปลูก แต่นิยมใบเล็ก มีลักษณะใบเล็กกว่าและใต้ใบมีสีคล้ำ มีคุณภาพของเนื้อดี มักนิยมขยายพันธุ์ปลูกกันอยู่ทั่วไป ทุเรียนพันธุ์นี้จัดเป็นพันธุ์เบาที่ให้ผลเร็วกว่าพันธุ์กลางและพันธุ์หนัก ตามปกติผลจะแก่และเก็บได้ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม

ลักษณะเฉพาะ มีทรงพุ่มลักษณะเป็นรูปฉัตร คือกิ่งที่อยู่ด้านล่างๆ จะยาวแล้วค่อยๆ สั้น ไปหาส่วนยอด ใบมีขนาดเล็ก แผ่นใบหนาแข็งและกรอบ และจะยกตัวขึ้นเข้าหากันเป็นร่อง มักมีดอกออกเต็มต้น และผลจะร่วงเกือบหมด ไม่ค่อยจะติดผล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเกิดการแย่งอาหารกัน มีผลขนาดใหญ่ ทรงผลกลมยาว ตรงกลางป่องออกส่วนด้านหัวจะเรียวและตอนท้ายป้าน ที่ชาวสวนมักจะเรียกว่า “ทรงหวด” ขั้วผลจะใหญ่แต่สั้นมีความยาวประมาณ 8 เซนติเมตร เนื้อสีเหลือง รสหอมมีกลิ่นน้อยที่สุด

พันธุ์กระดุมทอง เป็นทุเรียนพันธุ์เบา ใช้เวลาปลูกเพียง 4-5 ปี เป็นพันธุ์พุ่มโปร่ง กิ่งแขนงห่าง ใบค่อนข้างใหญ่กว้างสั้น โคนใบโค้งมน และปลายใบสวยแหลม ไม่ทนทานต่อโรครากเน่า และโคนเน่า ทรงผลกลม มีไหลใหญ่ ด้านขั้วผลค่อนข้างกว้าง เห็นพูชัดเจน ร่องพูลึก คล้ายผลพิททอง เปลือกค่อนข้างหนา ขนาดผลเล็กถึงผลปานกลาง น้ำหนักผลประมาณตั้งแต่ 1.00 – 3.5 กิโลกรัม หนามเล็กถี่ และสั้น หนามสองข้างโค้งเข้าปลายแหลม เนื้อสีเหลืองเข้ม เนื้อบาง รสหวานจัด กลิ่นค่อนข้างแรง เนื้อละเอียดและไม่เหนียว

4.1.6 สภาพการทำสวนทุเรียนนนทบุรีในปัจจุบัน

1) พันธุ์ทุเรียนดั้งเดิม จากที่ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แล้วเห็นว่าในการที่จะให้ชาวสวนนนทบุรีหรืออนุรักษ์ และฟื้นฟูปลูกพันธุ์ทุเรียนดั้งเดิมนั้น เป็นไปได้ยากเพราะสภาพการทำสวนทุเรียน

ของจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบันนี้เป็นการทำสวนแบบเก่า แบบยกร่อง มีคันคูกันน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม ระยะปลูกชิดมากและมีการปลูกพืชแซมในสวนทุเรียนทุกราย ปฏิบัติบำรุงรักษามีน้อยมาก ประกอบกับเมื่อปี 2538 เกิดน้ำท่วมใหญ่ทำให้มีสวนทุเรียนเสียหายมาก มีพันธุ์ทุเรียนดั้งเดิมเหลือเพียง 36-40 พันธุ์ ใน 4-5 สวน และแต่ละสวนก็มีพันธุ์ละ 1-4 ต้น เท่านั้น ส่วนพันธุ์หมอนทอง ชะนี ก้านยาวเสียหายหมด ชาวสวนส่วนใหญ่ขอรับการสนับสนุนจากทางราชการพันธุ์ที่เป็นการค้า คือ พันธุ์หมอนทอง และก้านยาวเท่านั้น แต่ไม่ขอรับการสนับสนุนจากทางราชการ ปลูกพันธุ์ดั้งเดิมทดแทนเพราะปลูกไปแล้วก็ไม่เจริญเติบโต เนื่องจากสภาพแวดล้อม เช่น สภาพทางดิน น้ำ และอากาศ ไม่เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูที่จะปลูกในจังหวัดนนทบุรีต่อไปอีกได้ ถ้าหากจะมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูการปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีขึ้น มีความเห็นว่าควรดำเนินการในเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด เพราะเป็นแหล่งที่มีสภาพแวดล้อมยังดีอยู่ และเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทุเรียนได้เป็นอย่างดี (สดุดี เหลืองอรุณ 2542: 19)

2) แหล่งปลูกทุเรียนจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบัน สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรีได้ทำการสำรวจแหล่งปลูกทุเรียนเมื่อเดือนมกราคม 2546 ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographical Information System = GIS) (สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี 2546) พบว่ามีแหล่งปลูกทุเรียนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จำนวน 4 อำเภอ ในแต่ละอำเภอมีตำบลที่ปลูกทุเรียน ดังนี้

อำเภอเมืองนนทบุรี ได้แก่ ตำบลไทรม้า บางรักน้อย บางกร่าง

อำเภอปากเกร็ด ได้แก่ ตำบลเกาะเกร็ด

อำเภอบางกรวย ได้แก่ ตำบลบางขุนทอง บางสีทอง

อำเภอบางใหญ่ ได้แก่ ตำบลบางเลน

✓ 4.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผา

อาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป รวมทั้งผลผลิตยังมีคุณค่าทางศิลปะด้วย ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายและชนิดของเครื่องปั้นดินเผา อาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดนนทบุรี เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด เครื่องปั้นดินเผาบางตะนาวศรี และปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดนนทบุรี

4.2.1 ความหมายและชนิดของเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ผลิตภัณธ์นานาชนิดที่ทำจากดินและหิน โดยผ่านกรรมวิธีเผา ทำให้มีความแข็งแกร่ง มีความคงทนถาวร (ทวี พรหมพฤกษ์ 2523: 1)

เครื่องปั้นดินเผาโดยทั่วไปมีหลายชนิด ที่สำคัญๆ แบ่งได้เป็น 3 ชนิด ตามลักษณะของเนื้อดินและอุณหภูมิที่ใช้เผา คือ (ทวี พรหมพฤกษ์ 2523: 16-17)

1) ผลิตภัณธ์ชนิดเอิร์ทเทนแวร์ (Earthenware) ทำด้วยดินเหนียว เเผาในอุณหภูมิที่ต่ำ (1050-1100 องศาเซลเซียส) มีลักษณะค่อนข้างหนา เนื้อหยาบ มีความพรุนตัวค่อนข้างมาก